

54. Lauvantaina 14 p. heinäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus a) maalaiskuntain kunnallislaisiksi, b) kaupunkien kunnallislaisiksi, c) laiksi kansanäänestyksestä ja d) kunnalliseksi vaalilaisiksi 966

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; kunnallisvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Anton Huotarin y. m. edusk. esit. n:o 13.

2) Ehdotus laiksi kahdeksan tunnin työajasta 975

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:rot 11 ja 11 a; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 22.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

3) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee valtiolainan ottamista Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Paasivuori, Svinhufvud ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisten asiain vuoksi ed. Retulainen tästä illasta alkaen ensi maanantai-iltaan kello 6, ed. Lehmus ensi

sunnuntaiaamusta torstaihin, ed. Vaarala ensi maanantaista viikon ajaksi, ed. Pennanen, ed. Hirvensalo, ed. Pesonen, ed. Hagman tämän kuun 18 päivästä viikon ajaksi.

Ehdotuksen asetukseksi mooseksen- ja muhametinuskolaisten todistuksista

sisältävä ed. Isakssonin y. m. eduskuntaesitys.

Puhemies: Perustuslakivaliokunnalta on saapunut eduskunnalle kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Perustuslakivaliokunta.

Helsingissä
heinäkuun 14 p:nä 1917.
N:o 18.

Suomen Eduskunnalle.

Lakivaliokunnan tekemän ehdotuksen mukaisesti on Eduskunta pöytäkirjanotteella 11 päivältä kesäkuuta 1917 Perustuslakivaliokuntaan valmisteltavaksi lähettänyt edustaja Isakssonin y. m. eduskuntaesityksen n:o 4, joka sisältää ehdotuksen asetukseksi mooseksen- ja muhametinuskolaisten todistuksista, minkä eduskuntaesityksen Eduskunta oli aikaisemmin lähettänyt Lakivaliokuntaan. Asian Perustuslakivaliokuntaan lähettäminen aiheutui siitä, että Eduskunta oli 8 päivänä kesäkuuta 1917 päättänyt lähettää Perustuslakivaliokuntaan valmisteltavaksi hallituksen esityksen n:o 8 laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa, johon esitykseen liittyy ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta. Kun Perustuslakivaliokunta oli kuitenkin jo ennenkuin edustaja Isakssonin y. m. eduskuntaesi-

tys valiokunnalle saapui, loppuun käsitelty edellämäinut lakiehdotukset, ei valiokunta voinut eduskuntaesitystä siltä osalta, kuin se koskee muhametinuskolaisia, enää samassa yhteydessä käsitellä; ja kun edustaja Isakssonin y. m. eduskuntaesitys ei koske perustuslakia, vaan laatunsa puolesta kuuluu lakivaliokunnan käsiteltäviin asioihin, on Perustuslakivaliokunta päättänyt, palauttamalla sanotun eduskuntaesityksen, Eduskunnalle kunnioittaen ehdottaa, että eduskuntaesitys valmistelua varten lähetettäisiin Lakivaliokuntaan.

Perustuslakivaliokunnan puolesta:

Yrjö Mäkelin.

Einari Laaksovirta.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että perustuslakivaliokunnan ehdotus ei eduskunnan puolelta antaisi aiheita mihinkään toimenpiteisiin.

Keskustelu:

Ed. Ingman: Se eduskuntaesitys, jota tässä tarkoitetaan, sisältää ehdotuksen yleisen lain muutokseksi. Valtioapäiväjärjestyksen 41 §:n mukaan on lakivaliokunnan valmistettava yleisen lain säätämistä, muuttamista, selittämistä tai kumoamista tarkoittavia ehdotuksia. Tämän mukaisesti eduskunta myöskin alkuaan lähetti tämän eduskuntaesityksen lakivaliokuntaan. Syy miksi se lähetettiin myöhemmin perustuslakivaliokuntaan, on mainittu perustuslakivaliokunnan kirjelmässä, jossa myöskin on mainittu syy, miksi sitä tarkoitusta, jota eduskunta tahtoi saavuttaa, ei voitu saavuttaa. Silloin eduskunnalla ei ole mielestäni minkäänlaista syytä pysyä välillä tekemässään päätöksessä, vaan olisi palattava alkuperäiseen päätökseen, joka nykyään on ainoa valtiopäiväjärjestyksen mukainen. Minä siis pyydän ehdottaa, että suostuttaisiin perustuslakivaliokunnan ehdotukseen.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda hr Ingmans förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ingman ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että eduskunta vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta päättäisi suostua perustuslakivaliokunnan esitykseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ingmanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ingmanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Eduskunta on päättänyt hyväksyä asiassa ed. Ingmanin ehdotuksen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotuksen a) maalaiskuntain kunnallislainsiksi, b) kaupunkien kunnallislainsiksi, c) laiksi kansanäänestyksestä ja d) kunnalliseksi vaalilainsiksi

sisältävä edustajain Anton Huotarin y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 13, jota on valmistelevasti käsitelty kunnallisvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustelua. Tämän keskustelun kuluessa ovat tehtävät kaikki ehdotukset, jotka koskevat mietintöön sisältyviä lakiehdotuksia. Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi, päätetään lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Sen jälkeen esitellään valiokunnan mietinnössä oleva ponsi, joka koskee lakien vahvistamista. Kun itse laeista ja vahvistamisponnosta on päätös tehty, esitellään lopuksi kunnallisvaliokunnan mietinnön 84 sivulla olevat kaksi ponsiehdotusta. Hyväksytäänkö tällainen asian käsittelytapa?

Ehdotettu käsittelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Arajärvi: Ehdotus maalaiskuntain kunnallislainsiksi, kaupunkien kunnallislainsiksi, laiksi kansanäänestyksestä ja kunnalliseksi vaalilainsiksi on nyt kolmannessa käsittelyssä. Ratkaistavana on, hyväksytäänkö vai hylätäänkö lakiehdotukset sellaisessa muodossa, kuin ne toisessa lukemisessa ovat saaneet, vai ovatko ne ehkä lykättävät yli ensi eduskuntavaalien. Minä puolestani olen asian alkuvaiheissa ehdottanut lakiehdotuksiin erinäisiä oleellisia muutoksia ja koettanut lujasti niistä pitää kiinni. Ehdotuksistani on osa tullut hyväksytyksi, mutta osa ja mielestäni tärkeimmät eivät ole saaneet tarpeellista kannatusta, vaan ovat tulleet hyljättyiksi. Huomioonotettava kuitenkin on, että vähemmistö on ollut niin suuri, että enemmistöllä joka tapauksessa on täysi syy

epäillä kantansa paikkansapitävyyttä ja elettävässä elämässä ainakin tarkata, onko ja milloin heillä syytä tarkistaa kantaansa ja ryhtyä tästä aiheutuviin toimenpiteisiin lainsäädännöllisellä alalla.

Minä olen jo 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksynyt ja kehoittanut muita hyväksymään ne kunnallislakiehdotukset, jotka ovat olleet ei ainoastaan nykyisten pohjana, vaan suorastaan tehneet mahdolliseksi näillä valtiopäivillä käsiteltävänä olevat lakiehdotukset. Nyt tarjona olevat lakiehdotukset ovat eräissä suhteissa esikuvastaan huononnetut, mutta toisissa myös jonkun verran parannetut. Olen puolestani vakavasti harkinnut muutosten aineellista sisällystä ja tullut vähemmän suotuisaan tulokseen. Tämä tulos on kuitenkin sellainen, ettei lakiehdotuksia voine sen takia asettua hyvällä omallatunnolla hylkäämään se, joka kerran on 1908 vastaavat lakiehdotukset hyväksynyt. Vakaumukseni mukaan on myöskin kuluneen 10 vuoden aikana kehitys kunnallisen ja julkisen elämän alalla yleensä kulkenut sellaiseen suuntaan, että terve yhteiskuntapolitiikka ei kehoita asettumaan sellaisia lakiehdotuksia vastaan kuin nyt käsittelyn alaiset, vaikkapa ehdotukset erinäisissä kohdissa ovatkin puutteelliset.

Korkein kynnyks, jonka ylitse minä puolestani en ole tahtonut nyt jaksaa lakiehdotusta viedä, sen avoimesti tunnustan, on minun eteeni noussut ulkoapäin. Vaikeus, jolla tosin ei ole mitään tekemistä enempää lakiehdotuksen muodon kuin sisällyksenkään kanssa. Tarkoitin näet sitä uhkaa, joka on lausuttu niitä edustajia kohtaan, jotka eivät syytä tai toisesta katso voivansa lakiehdotuksia hyväksyä, vaan ryhtyä kaikkiin laillisiin toimenpiteisiin niiden lailliseen voimaan astumisen ehkäistäksensä. Tunnustan olevani siten rakennettu, että moinen uhka on pyrkinyt pahasti nostattamaan minun luontoani ja joka tapauksessa myös äänestämään lakiehdotuksia vastaan, olivatpa lait itsessään kuinka hyväksyttävät tahansa. Nytemmin olen jo kuitenkin tyyntynyt ja tunnen olevani oikealla tiellä. Edustaja ei saa tehdä päätöksiään riippuvaksi enempää uhasta ja pakosta kuin suosiosta ja aineellisesta eduistakaan, vaan on velvollinen yksinomaan noudattamaan sitä, mitä hän omakohtaisesti oikeana ja totena pitää. Tulen puolestani äänelläni kannattamaan nyt käsittelynalaisen lakiehdotusten hyväksymistä ja kehoitan muita tekemään samoin. Odotan näiden lakien voimaan astuttua ja niiden nojassa kunnallisten asiain harrastuksen nousevan, kasvavan, syventyvän ja tasaantuvan sekä rakkauden isänmaahan ja kansalliseen elä-

mään yleensä saavan uutta sisällystä sekä niissä kansalaisissa, joille uudet, suuremmat toimintamahdollisuudet avataan, kuin myös niissä, joiden keskuudessa verenuudistus lakiehdotusten hyväksyttyä tulee tapahtumaan.

Ed. Bäck: Hänvisande till § 57 moment 5 af nu gällande Landtdagsordning tager jag mig friheten föreslå, att lagförslagen måtte lämnas hvilande.

Under normala tider, då landet eger en regering, för hvilken representationen hyser förtroende, måste det i regeln anses vara otillbörligt, att landtdagen motionerar i frågor, hvilka äro af så utomordentlig och djupt ingripande betydelse för land och folk som den föreliggande. Den naturliga vägen hade väl varit, att man hade petitionerat om en proposition i denna fråga, som så varmt intresserar vårt folk. Regeringen är i alla händelser mer än ett landtdagsutskott i tillfälle att ingående och omfattande behandla särskildt större lagstiftningsfrågor, och därför blir en regerings proposition alltid en säkrare bas att bygga på än en motion. Den antydda vägen har landtdagen i nu föreliggande fall icke inslagit, och utgången har äfven blifvit därefter. Frånsett de lagtekniska bristerna, är kommunallagen i sakligt afseende så affattad, att ett godkännande af densamma måste anses vara betänkligt för vårt folk. Med detta har jag i korthet velat motivera mitt yrkande.

Ed. Helenius-Seppälä: Jos joku kymmenen vuotta sitten, ensimmäisen kansanvaltaisesta valitun eduskunnan kokoontuessa, olisi väittänyt jotakin sellaista, että vielä kymmenen vuoden päästä on Suomessa voimassa entinen rahavaltaan perustuva kunnallinen äänioikeus, niin hänen puhettaan tuskin olisi otettu vakavalta kannalta. Niin mahdottomalta näytti, että siksi luonnollista ja periaatteellisesti niin täysin oikeutettua uudistusta, kuin kunnallisten ääniolojen korjaaminen on, olisi voitu näinkään kauvan jarruttaa. Toivottavasti vihdoinkin tästä jarrutuksesta tulee loppu.

Kun ulkomailla liikkeessaan joutuu tekemään selkoa Suomen oloista, on vaikea kuvata sen tilanteen kiusallisuutta, missä on ollut, kun on täytynyt selittää, että meillä Suomen kaupungeissa-kin yksi mies on kyennyt äänestämään nurin 25 toista monasti varmasti yhtä kyvykästä ja yleisiin asioihin peerhtynyttä henkilöä. Eikähän tässä nurinkurisuuudessa vielä ole kylliksi. Elävästi muistan sen tilaisuuden, jolloin viimeisen kerran itse puolestani olin Suomen pääkaupun-

gissa kunnallisessa äänestyksessä mukana. Asuin siihen aikaan Sörnäisissä ja parin tuttavan Sörnäisten miehen kanssa odottelimme vuoroamme äänilipun antaaksemme. Silloin sattui tulemaan vuoro erälle tunnetulle helsinkiläiselle kapakoitsijalle, joka omasta puolestaan äänesti 25 äänellä ja kapakkayhtiönsä puolesta 25 äänellä. Tämän huomattuaan Sörnäisten miehet katsoivat minuun ja tuumailivat, että „ei tässä parane yrittääkään”. Sen jälkeen en ole itse puolestaniakaan halunnut yrittää. Viisikymmentä muuta kansalaista äänesti kumoon kapakoitsija, jonka ainoa intressi tietävästi oli saada väkijuomiaan kaupaksi niin paljon kuin mahdollista! Mitään muuta kunnallista intressiä hänellä varmaan ei ollut. Onko kumma, että valtavat kansankerrokset ovat äärimmäisyyteen asti katkeroituneet nykyisten kunnallisten ääniolojen nurjuudesta? Ja maalla tietenkin olot ovat, jos mahdollista, vielä kurjemmat.

Vähempi ei ole vääryys myöskään, kun sitä ajatellaan naisten kannalta. Itsenäinen nainen, joka kykenee asioita arvostelemaan yhtä hyvin kuin konsanaan joku mieshenkilö, joutuu naimisiin. Olisi luultu, että hänen elämäkokemuksensa ja vastuunalaisuutensa tämän askeleen kautta vain olisi kasvanut, niin että hän olisi käynyt mahdollisesti vieläkin kyvykkäämmäksi käyttämään kunnallista äänioikeuttaan. Mutta sen sijaan, kuten tunnettua, yhteiskunta julisti hänet naimisiin mentyään ala-arvoiseksi enään äänellään vaikuttamaan kotikuntansa yleisten asiain hoitoon. Muutamissa maissa suorastaan luulee heistä tehtävän pilkkaa, kun koettaa selittää, että näin on todellakin asian laita Suomessa, jonka yhteiskunnallista edistysmielisyyttä muuten on totuttu kunnioituksella mainitsemaan sivistyneessä maailmassa.

Vähänkin huomattavampi lakiehdotus, olkoon se mitä alaa tahansa koskeva, ei juuri koskaan ole sellainen, että sen kannattajatkaan voisivat sen jokaisen yksityiskohdan täydellisesti hyväksyä. Mutta yksityiskohdat ovat arvosteltavat kokonaisuuden kannalta ja kokonaisuuden valossa. Käsiteltävänä olevat ehdotukset uusiksi kunnallislakeiksi ovat katsottavat niin suureksi edistysaskeleeksi nykyään vallitseviin oloihin verraten, että tämän pääasian rinnalla yksityisheit jäävät kokonaan varjoon. Nämä lakiehdotukset ovat niin hyvät, miksi ne voivat nykyisissä oloissa tulla, ja varmaa on, että jos ne undelleen eduskuntaan palaisivat, eivät ne nykyisissä oloissa siitä suuresti sinne tai tänne muuttuisi.

Kun olen kuullut ed. Bäckin täällä esittämän ehdotuksen lakiehdotusten lepäämään jättämisestä yli vaalien, täytyy minun suoraan sanoa, ettei

hän esittämänsä syy millään tavalla saanut minua vakuutetuksi siitä, että hänen tekemänsä ehdotus oli paikallaan. Hän vetosi siihen, että tällainen lakiehdotus olisi ollut hallituksen valmisteltava. Kaikki kunnia hallitukselle, mutta kyllähän me sen tiedämme, ja sen kai myöskin ed. Bäck hyvin tietää, että vaikka hallitus lähettäisi tänne minkäläisen lakiehdotuksen tahansa nykyisissä oloissa, kyllä eduskunta sitä pitelisi sen mukaan, kuin se hyväksi katsoo. Ei siinä kohden eduskunnalla mitään esteitä olisi kunnallislakeihin nähden — enempää kuin eduskunnalla on ollut muihin hallituksen esityksiin nähden. Ed. Bäckin ehdotus on tosin verraten viaton mielenosoitus sen jälkeen kun ed. Arajärvi on antanut sen iloa herättäneen lausunnon, minkä hän tässä asiassa esitti.

Minäkin olin vuoden 1908 toisilla valtiopäivillä hyväksymässä silloisia kunnallislakiehdotuksia, ja näin ollen olen iloinen siitä, että saan äänelläni myötävaikuttaa nyt käsiteltävänä olevien lakiehdotusten lopulliseen hyväksymiseen. Toivon, että ne nyt ilman suurempia vastuksia saataisiin hyväksytyiksi.

Ed. Brandér: Koska on tehty ehdotus nyt kolmannessa käsittelyssä olevien lakiehdotusten lepäämään jättämisestä yli seuraavien vaalien, katson tarpeelliseksi esittää tästä ehdotuksesta eriävän kantani sekä perustella sen. Kunnallisen lainsäädännön perinpohjainen uudistus, sen kehittäminen nimenomaan kansanvaltaiseen suuntaan ei ole eilispäiväin kysymyksiä. Käsitykset näiden uudistusten tarpeellisuudesta, jopa välttämättömyydestä, ovat olleet jo kauvan selvillä laajoissa kansalaispiireissä, eikä yksin niissä piireissä, joissa kansan etujen ja oikeuksien ajaminen tahdotaan julistaa yksinoikeudeksi. Tämä on mielestäni siksi sanottava, että tulisi torjutuksi ne väärät väitteet, että eduskunnan muut ainekset, kuin sosialidemokraattiset, olisivat pelkkiä anastajia. Edistyksen jarruttajia j. n. e., kuten näinä päivinä ja tänäkin päivänä painetussa sanassa on julkilausuttu ja luultavasti tänä iltana lukuisissa kansankokouksissa pidettävissä puheissa tuodaan ilmoille. Että laajat muutkin kansalais- ja edustajapiirit ovat vilpittömiä kunnallisen elämän uudistuksen ystäviä, tulee jonkun hetken perästä selvästi todistetuksi. Kansa saa, ja aivan pian, uudet kunnalliset lait. Mutta ei painostuksesta (Vasemmalta: Mistäs?), ei uhkasta, ei, vaan siksi, että uudistukset todellakin ovat tarpeellisia, kuten alussa lausuin ja kuten kokemus on osoittanut.

Pidämmekö sitten käsiteltävänä olevia lakiehdotuksia erinomaisina tai yksityiskohtia myöten tarkoituksenmukaisina? Emme suinkaan.

Niissä on, kuten täällä on lausuttu, ilmeisiä puutteita, jopa virheitä ja suoraan sanoen muodottomuuksia, senkin jälkeen kun suuressa valiokunnassa osa puutteita on tullut korjatuksi. „Kansalla on sellainen eduskunta kuin kansa ansaitsee.” Niin sanotaan ja tässä lienee paljon perää ja kansan valitsema parlamentti laatii sellaiset lait kuin se kykenee laatimaan. Ja meidän on tunnustettava Suomen kansalle tänä iltana tai tänä yönä, että me emme ole pystyneet laatimaan parempia lakeja kuin ne, jotka me nyt kohta tulemme hyväksymään. Mutta sanottakoon suoraan: Tällaisinaanakin nämä lait tietävät huomattavaa ja pitkää edistysaskelta, sillä ne ovat pääasioissa hyväksymisen arvoiset. Ne pyrkivät uudistuksen tiellä oikeaan suuntaan, joskin ne yksityiskohdissaan haparoivat sinne ja tänne, johtuen siitä, että jos tällaisena vakavana hetkenä on lupa tehdä vertaus, tämä on niinkuin ison kuusikaplaisen reen teko saloseuduilla. Jos sen yksi mies tekee, niin se tulee sellainen, että se kestää kauvan ja kulkee suoraan tietä myöten, jos aisat ovat hyvin asetetut ja tasaisesti vedetään ja varsinkin jos myötämässä pidetään huolta siitä, ettei ajeta kovin hurjasti. Mutta jos reen tekoon tulee monia ja monenlaisia tekijöitä, niin reki tulee sen mukainen, mutta kun reki tarvitaan, niin ei jäädä ilman rekeä pakkaseen vääjättämään, vaan lähdetään taipaleelle sillä reellä, mikä on saatu rakennetuksi.

Puutteellisuudet näissä laeissa ovat sittenkin toisarvoisissa yksityiskohdissa. Näitä yksityiskohtia ei tässä käsittelyssä enään ole tarvis vetää esille ja osoittaa, millaisia ne ovat. Niistä on täällä ehkä jo liiaksikin puhuttu. Ne voidaan, niinkuin ensimmäinen puhuja aivan oikein lausui, vastaisuudessa korjata, kun kansa tulee kokemuksen koulussa huomaamaan, missä puutteellisuudet ja viat ovat. On ehkä niitä joku määrä, niinhysin eduskunnassa ja erittäinkin eduskunnan ulkopuolella, jotka pelkäävät, että näitten lakien säätämisestä johtuu pettymyksiä, että erittäinkin kunnallistolautemme voi joutua arveluttaville harhateille. Minä en, kuten edellisestä selviää, kuulu näihin pelkääjiin, mutta minä ymmärrän heidän kantansa ja voin antaa sellaiselle kannalle arvonsa. Mutta he voivat rauhoittua. Ja me voimme yleensä tässä asiassa olla rauhallisempia kuin varsinkin viime aikoina on oltu. On aivan varmaa, että Suomen kunnallisessa elämässä näiden lakien tultua säädetyksi tulee koittamaan varsin vireä toiminta ja vilkkaus, joka lähtee eri piireistä, erittäinkin niistä piireistä, jotka ovat olleet kunnallisen elämän ulkopuolella. Mutta näitä piirejä on, ei vain vasemmalla, vaan myöskin oikealla. Ja kun kunnalliselämä vilkas-

tuu, niin toiset mielestään lähtevät valloituksille, sehän on selvää, mutta toiset lähtevät puolustustyöhön, ja tässä jalossa kilpailussa kyllä toiminta aikaa myöten tasaantuu.

Kenties tässä sivumennen sopii huomauttaa siitä, että olot ovat nyt meillä sellaiset — olot ulospäin ja olot sisänpäin — että meillä tulee m. m. syntymään paljon köyhyyttä, tulee nousemaan keskuuteemme uutta köyhälistöä, ja sitä on jo keskuudessamme ei vain, jos puhumme vasemmistosta ja oikeistosta, ei vain vasemmalla vaan myös oikealla. Ja tämä oikeiston köyhälistö tulee myös kunnallisessa elämässä näyttämölle toisenlaisen maailmankatsomuksensa johtamana ja toisenlaisia tarkoituksiperiä takaa-ajoen kuin nykyisen vasemmiston. Samoin tulee, vaikka suhteellisesti pienemmässä määrässä, olemaan taloudellista nousua ja sitä myös n. s. vasemmistossa. Ja kaikki tämä tulee tekemään sen, että kunnallisessa elämässä, niinkuin sanoin, tasaantuminen on verrattain pian jo odotettavissa. Tasapaino palaa niin tässä kuin monella muullakin alalla, sillä senhän tiedämme: Kansaamme ei ajan pitkään tyydytä kuumeiset touhut. Tämä kansa on sittenkin tyynen harkinnan ja rauhallisen työn kansa, väitettäköön tätä vastaan mitä tahansa, yritettäköön hetkellisesti tätä kansaa toisenlaiseksi tehdä. Sellaista se sittenkin on.

Jos lähimpänä aikana siellä täällä kenties kunnallisessa elämässä tuleekin poikkeuksia yleisestä säännöstä näkymään, niin sittenkin yleensä — se varma vakaumus minulla on — ja sikäli kuin varsinkin ulkoiset olot sen sallivat, kunnallinen yhteiselämämme tulee kehittymään terveeseen ja tulokselliseen suuntaan ja siihen tulee myötävaikuttamaan aivan varmasti nyt käsiteltävänä olevat kunnallislait. Niiden korjaamiseen ei tällä kertaa tarvita varata ajatuksen aikaa, niinkuin täällä on ehdotettu. Niitä ei ole äänestettävä lepäämään yli vaalien, vaan ne on nyt sellaisinaan hyväksyttävät.

Ed. Anton Huotari: Minun tuskin tarvinnee mainitakaan sitä, että se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, tulee yksimielisesti äänestämään tämän lakiehdotuksen puolesta. Siihen velvoittaa sitä jo se asema, joka sillä on työväenluokan edustajina, ja se työ, mitä se viimeisten kymmenen vuoden kuluessa on tämän asian puolesta suorittanut.

Pyysin puheenvuoroa etupäässä senvuoksi, että oikealta ed. Bäck on ehdottanut lakiehdotukset lepäämään yli vaalien. Olin odottanut, ettei enään tässä tilaisuudessa tehtäisi tällaista ehdotusta, sillä pitäisihän olla selvää, että jo nyt vihdoin on aika luopua siitä keskiaikaisesta ääni-oikeusjärjestelmästä, mikä meillä kunnallisella

alalla vallitsee. Olin odottanut, että järki olisi oikeistonkin taholla voittanut, sekä että oikeudenmukaisuusmyös olisi otettu huomioon (Eduskunnasta: Hän oli pappi). Se on totta, että tämän ehdotuksen tekijä kaiken hyvän päälle oli vielä hengelliseen säätyyn kuuluva henkilö. Sekin on kuvaavaa. Näyttää siltä, että oikeiston taholla ei vieläkään ymmärrettäisi sitä tilaa, jossa nyt ollaan. Heidän olisi pitänyt käsittää, että viimeisten kymmenen vuoden kuluessa jokaisessa kansaneduskunnan vaaleissa heidän puolueensa ovat kutistuneet yhä pienemmiksi ja pienemmiksi. Heidän edustajansa ovat saaneet siirtyä yhä enemmän oikealle, kun sen sijaan niiden kansanjoukkojen edustajaluku on kasvanut, jotka ovat tahtoneet ajaa sen kansanluokan etuja, joka tähän asti on saanut olla lapsipuolen asemassa myöskin kunnallisella alalla. Ja epäilemättä on suureksi osaksi heidän vaalitappioihinsa vaikuttanut juuri tämäkin kysymys, se, ettei aikanaan ole saatu toteutetuiksi jo kymmenen vuotta sitten eduskunnan, joskin toisessa muodossa, hyväksymiä kunnallislakeja. Kuten sanoin, olin odottanut, että tällä hetkellä ei olisi enään tehty vaalien yli lykkäämisehdotusta, mutta, kuten näkyy, petyin siinä. Näyttää siis siltä, kuin ei olisi sillä taholla mitään opittu eikä mitään unohdettu. Pyydän kuitenkin huomauttaa, että jos he tosiaan tahtovat tämän tärkeän asian jättää vaalien yli, jos tässä eduskunnassa tulee löytymään niin paljon tämän asian vastustajia, että heidän äänillään kysymys todellakin jää seuraavien vaalien yli, olen minä vakuutettu, että tulevissa vaaleissa he saavat nähdä yhä edelleenkin lukunsa supistuvan ja se supistuminen saattaa olla vieläkin suurempi kuin mitä tähän asti on tapahtunut.

Jotkut oikeistolaiset ovat aikaisempina vuosina vaalitappioiden sattuessa sanoneet, että vaikka he kaatuvatkin, niin he kaatuvat eteenpäin. Mutta minä luulen, että sitä kaatumista, joka tämän jälkeen tapahtuu, ei heidänkään tahollaan enään käsitetä eteenpäin kaatumiseksi. Minä toivon, että sillä ehdotuksella, jonka ed. Bäck täällä teki, ei tule olemaan tässä eduskunnassa kannatusta, vaan että nämä nyt käsillä olevat kunnallislakiehdotukset tänä iltana hyväksytään ja sen jälkeen mahdollisimman pian myöskin hallituksen toimesta saatetaan käytäntöön. Tätä minä odotan ja pitäisin juuri siellä oikealla istuvillekin oman etunsa vuoksi parhaimpana, että he eivät tulisi äänillään kannattamaan ed. Bäckin ehdotusta.

Ed. Hagman: Minäkin pyysin puheenvuoroa ed. Bäckin ehdotuksen johdosta. Niin suurella ilolla kuin puolestani kuulin ed. Arajärven lau-

sunnon, niin mieleni meni pahaksi, kuultuani mitä ed. Bäck ehdotti. Minä tahtoisin kysyä ruotsalaiselta kansanpuolueelta: Mitä oikeastaan merkitsevät ohjelmat, mitä merkitsee että kirjoitetaan kilpiin ja lippuihin sana kansanpuolue? Puolue, joka kansan suurten, laajojen rivien hyötyä ajaa, mitä merkitsee se silloin juuri kun pitäisi lunastaa lupauksensa, petetään tätä kansaa ja tehdään sellaisia ehdotuksia kuin se oli, jonka teki ed. Bäck. Minun täytyy sanoa, että minä en voi asettua niin suopealle kannalle tähän ehdotukseen nähden kuin ed. Brander. Minä suoraan en voi ymmärtää, miten semmoinen ehdotus nyt voitiin tehdä. On kyllä totta, että täällä edellisissä istunnoissa, kun tämä asia on ollut esillä, on pidetty pitkiä, tunteikaisia kestäviä puheita siitä, kuinka huono muka tämä laki nyt on ja kuinka sopimatonta on se hyväksyä. Mutta toiselta puolen näkyy, että viimeiset päivät ovat suurella määrin kypsyttäneet edustajain mielipiteitä tässä suhteessa. Mutta niin ei näy olleen ruotsalaisessa kansanpuolueessa. Täällä on lausuttu tältä paikalta se mielipide, että ne mielenosoitukset, jotka tällä hetkellä tapahtuvat kaupungilla, sisältäisivät uhkaa. Tulin minäkin rivien läpi ja näin kymmeniä tuhansia ihmisiä, mutta en minä mitään uhkaa nähnyt heidän kasvoillaan. En minä käsittänyt sitä uhkana, minä käsitin mielenosoituksen ilon ja toivon ilmauksena. Ja sellaisena minä käsitän sen nytkin. Mielestäni niiden, jotka aikovat hyväksyä tämän lakiehdotuksen, ei suinkaan tarvitse mainita, että he tekevät sen, vaikkakaan he eivät voi hyväksyä sitä uhkaa, joka muka mielenosoituksessa ilmenee.

Täällä on pitkin vuosia myös oikeistolaisten taholta, kaikista ryhmistä, kerta toisensa perästä vakuutettu, että ollaan kansanmielisiä, ollaan kansanvaltaisia, ollaan edistyksen ystäviä. Olisipa ihmeellistä, jos tällaisena hetkenä ei lunastettaisi lupauksia, vaan asetuttaisiin mitä hirveimmän vanhoillisuuden kannalle. Täytynee kuitenkin kaikkien myöntää, että se lakiehdotus, joka nyt on hyväksyttävänä tai hylättävänä, jos se saadaan hyväksytyksi, meidän kunnallinen elämämme tulee suurella määrin kehittymään ja parantumaan siitä, minkälaisena se nyt on. Minusta ed. Bäckin esiintyminen muistutti sitä, mistä puhutaan raamatussa, kun siinä varotetaan potkimasta tutkainta vastaan. Minä arvaan, että ed. Bäck, joka on pappismies, hyvin tuntee tämän lauseen. Minä, joka olen maallikko, saanen lausua, että väliin todellakin olisi hyvä tietää, että ei pidä potkia tutkainta vastaan (Vasemmalta: Hyvä!). Minä uskallan toivoa, että tässä eduskunnassa ei ole ketään muuta paitsi ehdotuksen tekijää, joka äänestää tätä lakia vastaan, kaikissa tapauksissa, että niitä ei olisi monta.

Toivon sydämeistäni, että laki hyväksytään ja että se mitä pikemmin tulee vahvistetuksi, niin että Suomen kansa saa ruveta astumaan uutta latua myös kunnallisen elämän alalla.

Ed. Schybergson: Så gärna jag än skulle tillmötesgå fröken Hagmans hjärtas önskingar, så är det mig omöjligt. Såväl hon som herr Huotari ha misstagit sig. Här finnas några sådana syndiga varelser till, hvilka i likhet med herr Bäck anse lagförslagen vara sådana, att de böra förklaras hvilande öfver nästa val.

Då jag under andra läsningen uttalade mig i denna fråga, förklarade jag att, om den ändring skulle vidtagas uti kommunalförfattningen, att kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige skulle utses bland dem, som äro skattskyldiga till kommunen, jag var villig att icke bidraga till ett beslut om att lagen blefve förklarad hvilande till nästa landtdag. Däraf följer, att jag, då detta villkor icke uppfyllts, förenar mig om ett förslag sådant som det herr Bäck har framställt. Jag vet mycket väl, att det är nästan ett crimen laesae majestatis, d. v. s. ett brott emot folkets majestät, att om icke förhindra, så fördröja tillkomsten af en lag, sådan som denna. Men jag tänker, att dröjsmålet i ingen händelse blir långt. Jag har af vänsterns hufvudorgan Työmies, som jag, såsom alla andra, denna tid, då andra tidningar icke utkomma, läser, funnit, att man inom vänstern är beredd på nyval. Inkomsten från de demonstrationsmärken, som man försålt till dagens demonstration, skall nämligen användas för agitationen vid nya val. Det kan sålunda icke dröja länge, innan dessa nya val komma till stånd, och då är det på tiden att taga upp denna lag igen. Om då så skulle inträffa, att landtdagen i sin nya sammansättning icke skulle kunna godkänna lagen, sådan den nu är affattad, så är det vår skyldighet att sätta den nya landtdagen och valmännen i deras helhet i tillfälle att göra ändringar däri. Jag anser det vara orätt att förhindra dem därifrån.

Herrar Arajärvi och Brander hafva hvardera talat om hotet, som kunnat inverka på vårt handlingssätt, och såvidt jag kunnat läsa Työmies så är den pågående demonstrationen i själfva verket afsedd att utgöra ett hot. Herr Arajärvi har däraf funnit sig manad att medverka till att förslaget blefve hvilande, men vid närmare besinnande funnit sig föranlåten att, såsom landtdagsmannen anstår och egnar, hafva sin mening oberoende däraf. Herr Brander uttalade sig icke uttryckligen på samma sätt, men jag kan icke neka att, när jag hörde deras andraganden, så påminte

de mig om det franska ordstäfvet som säger, att den som ursäktar sig han anklagar sig. Jag hade hellre sett, att de hade sagt, att förhållandena äro sådana, att de anse sig böra vika för tvånget. Såsom deras försäkran om att de icke voro påverkade af tvånget framfördes gjorde det icke något fullt äkta intryck.

Herr Huotari har för en gångs skull företagit sig att predika förnuft för andra. Det måtte kännas såsom en ovan och egendomlig roll. Men det föreföll mig, då jag hörde fortsättningen af herr Huotaris andragande, som om det hade varit förberedt och som om herr Bäckes yrkande endast hade gifvit talaren en lämplig anledning att komma fram med hvad han ändå ville säga. Vi skola unna honom det.

Då meningarna äro så olika som de äro i denna fråga öfverallt i vårt land, och då äfven de talare, som här uppträdde å sina meningsgruppers vägnar och förklarade sig kunna godkänna lagen, i sina anmärkningar mot denna lag gått mycket längre än jag har gått — herr Brander så långt att han sade, att vi måste erkänna att vi icke här äro mäktiga af att göra desto bättre lagar —, när man går så långt, så bör man draga konsekvensen däraf och säga, att förslaget ännu icke är moget, och därför skall hvila till en följande behandling. Det enda, som gör mig tveksam, är det att efter herrar Arajärvis och Branders förklaringar, — herr Helenius-Seppälä, som icke representerar någon annan än sig själf, kan jag väl lämna på sidan — och då jag ju vet, att agrarerna i hufvudsak sympatisera med dessa lagförslag, ett yrkande sådant som herr Bäckes och mitt förefaller öfverflödigt. Vi veta ju, att endast ett fåtal röster kommer att afgifvas för förslaget, och det ligger alls icke i mitt kraf att spela rollen af den sista riddaren på vallen, snarare tvärtom. Men jag har kommit till det resultatet, att det är vår plikt att göra detta förslag.

Pu hemies: Ed. Bäck on tehnyt vaatimuksen, että käsiteltävänä olevat lakiehdotukset olisivat jätettävät lepäämään. Nyttemmin on tätä ed. Bäckin vaatimusta ed. Schybergson kannattanut. V. J:n 57 §:n 5 momentin mukaisesti on asia pantava pöydälle seuraavaan istuntoon. Työjärjestyksen 28 §:n mukaan ei siis asiallista keskustelua asiasta nyt ole jatkettava. Sen vuoksi kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa vain lepäämään jättämistä koskevaan kysymykseen.

Ed. Johansson: Jag afstår.

Ed. P e h k o n e n: Samalla kuin pyydän ehdot-
taa, että asia lykättäisiin eduskunnan istuntoon,
joka pidetään puoli tuntia tämän istunnon päätyt-
tyä, pyydän saada tätä ehdotustani lyhyesti pe-
rustella. Se eduskuntaryhmä, johonka minulla on
kunnia kuulua, on alunpitäen asettunut sille kan-
nalle, että kunnallisasiassa on saatava näillä val-
tiopäivillä laki hyväksytyksi. Tähän ovat edel-
lytykset olemassa jo sen kautta, että pääasiassa
samoille perusteille rakentuva lakiehdotus on ai-
kaisemmin ollut eduskunnassa käsiteltävänä ja
näin ollen asia on saanut verrattain paljon valmis-
telua osakseen, toiseksi siitä syystä, että tällaisena
ajankohtana, jolloin taloudellinen kehitys on ol-
lut ulkonaisten olojen pakotuksesta vuosikymme-
nien ajan seisauksissa, on patoutunut sellaista voi-
maanpääsemätöntä kehitystä, joka ei jouda odotta-
maan pitkiä, perusteellisia lopullisia valmisteluja,
sitäkin suuremmalla syyllä, kun ne erimielisyy-
det, joista on väitelty ja keskusteltu, ovat sitä
laatua, ettei niillä käsittäakseni ole ratkaisevaa
merkitystä. Tämä ei sisällä sitä, etteivät ehdotuk-
set, joita ryhmämme taholta on tehty, olisi olleet
vakavassa mielessä tehtyjä. Rakentuuhan laki-
ehdotus monessa kohti sellaisille periaatteille,
joita ei voi hyväksyä se, joka tahtoo yhteiskunta-
kehityksen rakentaa velvollisuutensa tuntevain
yhteiskuntaluokkain pohjalle. Mutta joka ta-
pauksessa näillä seikoilla on toisarvoinen merki-
tyks rinnalla, että tämän lain kautta sittenkin
saadaan voimaan se, mitä varmasti maamme suu-
rin väestöosa on vuosien kuluessa toivomalla toi-
vonut. Ainakin maalaisväestö, sen pienviljelijä-
väestö, samoin kuin suuri osa varsinaista työväes-
töäkin on yhtäläisen äänioikeuden perusteelle ra-
kentanut suuren osan taloudellista yhteistä toi-
mintansa tähänkin asti ja se on käytännössä op-
pinut ymmärtämään, että sellainen yhteisten
asiain hoito takaa yhteiseksi hyväksi tapahtuvaa
kehitystä. Vaikkakin näin ollen asetuksessa on
erinäisiä kohtia, jotka voivat verrattain piankin
tulla mahdollisesti tarkastelun alaisiksi, on pää-
pyrkimys oikea ja yleensä mainitut kohdat siinä
määrin toisarvoisia, ettei niille voi antaa sitä mer-
kitystä, että lain hyväksymistä olisi viivytettävä.
Minä pidän asian siksi kypsyneenä, että katson
voivani ehdottaa, että se käsiteltäisiin istunnossa,
joka pidetään puoli tuntia tämän istunnon pääty-
misen jälkeen.

P u h e m i e s: Mitä tulee ed. Pehkosen tekemään
ehdotukseen, että tämän asian enempi käsittely
siirrettäisiin istuntoon, joka pidetään puoli tun-
tia tämän istunnon päätyttyä, olen sitä mieli-
pideä, että kysymys milloin seuraava täysi-istunto

pidetään ei kuulu tämän asian yhteyteen. Jos ed.
Pehkosen ehdotusta kannatetaan, tulen ottamaan
ehdotuksen huomioon myöhemmin, kun tulee
esille kysymys seuraavasta istunnosta.

Ed. A r o k a l l i o: Minä en ole käyttänyt
tässä asiassa ainoatakaan puheenvuoroa, sen si-
jaan tarkkaavana kuulijana olen seurannut tästä
asiasta annettuja lausuntoja. Sen tuntemisen pe-
rusteella, minkä keskusteluja seuraamalla olen
saanut eduskunnassa vallitsevasta yleisestä mieli-
piteestä tässä asiassa, luulen voivani arvioida, että
tämä kunnallislakiehdotus tulee saamaan osak-
seen ainakin 160 ääntä, kenties 177. Näin ollen
on minusta varsin ikävää, että tämä asia nyt siir-
retään seuraavaan täysi-istuntoon, mutta se ei ole
enään vältettävissä. On ikävää, että sitä ollenkaan
on vaadittu lepäämään. Kun kerta eduskunnassa
tarkasti on voitu seurata asian kulkua, niin tällai-
sessa asiassa lepäämisen vaatimus minusta olisi
voitu välttää. Omasta puolestani tulen äänelläni
kannattamaan tämän lain hyväksymistä.

Ed. S ö d e r h o l m: Min afsikt hade icke va-
rit att yttra mig om det gjörda yrkandet, att detta
förslag skulle bli hvilande, och förbehåller jag
mig därför att få uttala mig, då saken ånyo kom-
mer att sakligt behandlas.

Ed. R a n t a k a r i: Pyytäisin ensin ed. Peh-
kosen ehdotuksen johdosta lausua, että minä epäi-
len, tarkoittaako valtiopäiväjärjestyksen 57 §:ssä
edellytetty seuraavaan istuntoon siirtäminen niin
lyhyttä aikaa kuin hän ehdotti. Luulen, että val-
tiopäiväjärjestyksen hengen mukaista on se, että
asia siirretään vähintään seuraavan päivän istun-
toon, jotta eduskunnan jäsenillä olisi tilaisuus
kypsyttää kantaansa siinä kohden, katsovatko he
tehdyn ehdotuksen mukaisesti olevansa velvolliset
äänestämään lakiehdotuksen yli vaalien vai ei-
vätkö. Tämä on minun käsitykseni, en pyydä
siitä väitellä. Sitten tahtoisin sen johdosta, että
täällä on muutamilta tahoilta katsottu ed. Ara-
järven puhuneen vanhansuomalaisen ryhmän
puolesta, velvollisuudekseni ilmoittaa, että aina-
kaan minun käsitykseni mukaan hän ei ole pu-
hunut ryhmän puolesta.

Niiden asema, jotka ovat takavuosina kunnal-
lislain uudistusta ajaneet ja ajaneet sitä yleistä
ja yhtäläistä äänioikeutta vaatien sekä tehneet
sen sellaisella ajalla, jolloin yleinen mielipide ei
ollut julistanut niitä sankareiksi, jotka tätä uudis-
tusta ovat ajaneet, on nyt tällä hetkellä hyvin
vaikea. Meidän keskustassa täytyy myöntää, että
kunnalliset äänioikeusolot sellaisina kuin ne ny-

kyisen lain vallitessa ovat, ovat kaikkia muita kuin tyydyttävät, ja tämän meidän mielialamme todisteena on paraiten se, että suomenmieliset ryhmät ovat kunnallisten uudistusten puolesta taistelleet vuosikymmeniä (Vasemmalta: vai niin!). Kun suurlakko meidän maassamme toi uusia voimia maamme valtiolliseen elämään, niin ehdotettiin suomalaisten ryhmien taholta entistä laajempikantoisia uudistuksia kunnallislain alalla. Minusta ainakin se ryhmä, johon minä kuuluin, meni silloin niin pitkälle kuin omantunnon mukaisesti voi mennä. Se hyväksyi yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeusperiaatteen kunnallisissa vaaleissa ja vaati sensusta ainoastaan erinäisten asiain ratkaisuun nähden. Kun tämä ohjelma julistettiin, niin oli puolueemme edistysmielinen aines sitä mieltä, että mainittu ohjelmakohta on ajan vaatima, mutta että se on myöskin niin jyrkkä, että se riittää, niinkuin sanottiin, vuosikymmeniksi muuttumattomana ilman, että siitä enään tarvitsee vasemmalle käydä. Niistä ajoista lähtien, jolloin vanhasuomalainen puolue laati tämän ohjelman, eivät olosuhteet ole siinä määrin muuttuneet, että ne oikeuttaisivat meitä menemään sen pitemmälle kuin silloin asetuttiin. Ennenkuin voidaan kunnallisessa äänioikeudessa ja kunnallisasiain ratkaisussa mennä vasemmalle, täytyy tapahtua yhteiskuntakerroksien voima-suhteissa tuntuvia muutoksia. Yhteiskuntaluokkien varallisuudessa, niiden sivistystasossa ja kypsytyksessä täytyy tapahtua tuntuvia muutoksia. Sitä ei ole sanottavassa määrässä viimeisten kymmenen vuoden aikana tapahtunut, ja Venäjän vallankumous ei ole suinkaan, niinkuin olen ennen jo huomauttanut, meidän olojemme aiheuttama. Se on meille vain ulkoapäin tullut sysäys, se ei ole mitään vaikuttanut meidän yhteiskuntamme olennaisiin alkuaineisiin. Sentähden minusta porvaripuolueet ovat tehneet sekä asiallisesti että taktillisesti väärin asettuessaan vasemmalle siitä, minkä he kerran ovat normaalisisä oloissa hyväksyneet. Minusta se todistaa heissä sellaista heikkoutta, joka on selitettävissä ainoastaan tämän ajan erinäisessä räikeässä valaistuksessa (Vasemmalta: Hävetkää!). Siihen nähden, että meillä ei ole ollut syytä muuttaa alkuperäistä ohjelmaamme vielä enemmän vasempaan käväksi, enkä tahdo kieltää, etteikö myöskin se tapa, jolla vasemmiston taholta on tätä uudistusta ajettu, ole ollut vaikuttamatta päätökseeni, yhdyn minä siihen ehdotukseen, mikä täällä on tehty, nimittäin, että tämä laki äänestettäisiin yli vaalien. (Vasemmalta hälinää ja huutoja: Häpeä! Häpeä! Alas. — Puhemies koputtaa sanoen: Edustajia kehoitan pysymään rauhallisina. — Eduskunnasta: Hyvä! Hyvä!)

Ed. H j e l t: Då från den svenska landtdagsgruppens sida endast en meningsriktning blifvit uttalad och man kunde få en vilseledande uppfattning angående gruppens ståndpunkt i sin helhet, angående denna fråga, tillåter jag mig tillkännagifva, att också en annan meningsriktning finnes inom den svenska landtdagsgruppen, och är jag en af dem, som icke önskar, att lagen må förklaras hvilande.

Ed. S a a l a s t i: Vastoin ed. Rantakarin lausumaa mielipidettä, ettei ole tarkoitettu valtiopäiväjärjestyksessä asian siirtämisellä seuraavaan istuntoon niin lyhyttä aikaa, voin huomauttaa, että samalla tavoin on yksikamarisessa eduskunnassa menetelty useissa asioissa, joita on pyydetty seuraavaan istuntoon, ei ole pidetty pitempää paussia, kuin mitä ed. Pehkonen ehdotti, ja siitä syystä pyydän kannattaa ed. Pehkosen tekemää ehdotusta.

Ed. M a l m i v a a r a: Minä en olisi myöskään suonut, että tätä lakiehdotusta olisi pyydetty leppämään yli tulevien vaalien, sillä minä en luule ollenkaan maailman kääntyvän nurin, vaikka tämä laki hyväksytään. Myöskään en ymmärrä, että ed. Pehkosen ehdotus olisi vastoin valtiopäiväjärjestyksestä, ja pyydän sentähden, kun tämän lain nojalla laajat kansankerrokset, joilta on näihin asti kunnallinen äänioikeus puuttunut, tulevat sen saamaan, vaikkakin kaikissa kohdin voikaan tätä lakiehdotusta pitää onnistuneena, kannattaa sitä ehdotusta, minkä ed. Pehkonen täällä teki.

Ed. T h u n e b e r g: Minusta on kunnallisen äänioikeuden välttämättömänä ja tinkimättömänä ehtona laillinen, s. o. 21 vuoden ikä ja verovelvollisuus, todellisesti varattomat tästä vapautetuina. Ja vielä vaativammin on nämät ehdot asetettava vaalikelpoisuudelle kunnan luottamustoimiin. Nämä ja määräenemmistö muutamissa tärkeimmissä valtuuston päätöksissä ovat ne vaatimukset, mitkä kunnallislain tähänastisessa käsittelyssä on vasemmistolle oikeiston taholta ultimaattumina esitetty. Ääniasteikon säilyttämistä ei ole kukaan edes esittänyt. Yhtäläinen äänioikeus sukupuoleen katsomatta, — ääni mieheen — myönnettäisiin kaikille verovelvollisille. Tätä nyt ei enään voi kutsua kapitalistiseksi sorroksi. Kohtaisivathan nämät oikeiston vaatimukset kaikkia kansanluokkia samanlaisina. Mutta eduskunnan vasemmisto on pysynyt itse-päisenä, eikä ole suostunut näihin oikeiston varsin kohtuullisiin vaatimuksiin. Syyttäköön nyt vasemmisto itseään ja vastatkoon niistä paljon jo etukäteen uhatuista seurauksista, jos tämä laki

tulee äänestettäväksi lepäämään yli vaalien. Minä ainakin katson velvollisuudekseni yhtyä lepäämisvaatimukseen.

Ed. Hagman: Minä puolestani pyytäisin vastustaa sitä käsitystä, jonka ed. Rantakari lausui täällä siitä, milloin tuleva täysi-istunto voitaisiin pitää. Ei valtiopäiväjärjestys vastusta sitä, että se pidetään vaikka kuinka pian tämän istunnon jälkeen. Senvuoksi minä pyydän saada kannattaa ed. Pehkosen ehdotusta, että seuraava täysi-istunto pidetään puoli tuntia sen perästä, kun tämä on päättynyt.

Ed. Kotila: Samalla kun minä puolestani myöskin vastustan sitä, että tämä lakiehdotus jätetään lepäämään, hyväksyn kaikin puolin sen lausunnon, jonka ed. Arajärvi jo antoi, vaikka, niinkuin ed. Rantakari jo huomautti, hän ei ole sitä antanut virallisesti ryhmän nimessä, mutta kuitenkin sen suuren enemmistön puolesta. Tätä minä en tee sen takia, että tämä lakiehdotus olisi niin täysin hyvä, ettei sitä paremmaksi olisi voitu saada. Minä olen tähän asti melkein kaikissa muodollisissa seikoissa, joista äänestystä on ollut, äänestänyt niiden parannusehdotusten puolesta, joita täällä on tehty. Mutta tällä kertaa, kun tämä lakiehdotus on ehdotettu lepäämään, ei minun nähdäkseni enään ole kysymyksessä tehdä siihen minkäänlaisia parannuksia, vaan joko sen hyväksyminen tahi sen äänestäminen lepäämään. Nyt minä katson velvollisuudekseni huomauttaa, että tällä hetkellä minun on rinnastettava tämä ehdotus, joka meillä nyt on käsiteltävänä, ja se laki, joka meillä nykyisin on voimassa, nykyinen kunnallisasetus, ja joka edelleenkin jäisi ainakin tulevien vaalien yli voimaan, jos tämä äänestettäisiin lepäämään. Tällöin minä puolestani en voi yhtyä mainittua ehdotusta kannattamaan. Kerta kaikkiaan on nyt niin, että alkuaikoina jonkinlaista sellaista uudistusta, joka ei ole aivan niin sanoakseni liikuttamatta sitä yleistä rauhallista periaatetta, millä useinkin tähän saakka meidän kunnallinen elämämme on levännyt, kyllä tapahtuu, ja mahdollisesti sitä voi tapahtua enemmänkin sen vuoksi, että tähän lakiin on jäänyt sellaisia puutteita, joita on koetettu saada korjatuksi, mutta joille ei ole mitään voitu. Mutta minä kumminkin uskon, että käytäntö vähitellen muuttuu sellaiseksi, että näillä uudistuksilla ei ole mitään kunnan taloutta niin perinjuurin horjuttavia seurauksia, kuin miltä tällä hetkellä ja ensi silmäykseltä näyttää. Me nyt kerta kaikkiaan olemme kunnallistaloudessa jo ammoisista ajoista oppineet näkemään, että henkilöt, jotka eivät siinä

ole varsinaisesti olleet mukana, ovat olleet kaikin mahdollisin ja mahdottomin keinoin valmiit mustaamaan, valmiit parhaamaan niitä henkilöitä, jotka ovat kunnan johtavissa asemissa olleet. Olkoon niinkin, että näiden esiintyminen ja toiminta siinä on useinkin ollut sellaista, ettei se ole ollut sopusoinnussa kansan yleisen käsityksen kanssa; mutta sittenkin on usein tapahtunut, että, kun nuo parhaajat on asetettu jossakin tapauksessa johtoon, ikäänkuin rangaistuksena siitä, että he ovat niin ankarasti kohdelleet niitä henkilöitä, joilta he ovat saaneet toimensa perä, nuo ankarat arvostelijat ovat jonkun aikaa satulassa oltuaan huomanneet, ettei olekaan niin kaikin puolin hyvä hoitaa näitä asioita niin kunnollisesti, niin hyvästi, ettei siinä moitteen sanaa ilmaantuisi miltään puolelta. Ja kun he sitten ovat aikansa siinä olleet, on aina heidän omista entisistä kannattajistaan ilmaantunut näillekin henkilöille vastustajia; hekään eivät ole voineet hyväksyä näiden toimintaa. On nimittäin sillä lailla, että kunnan taloudenhoito ei ole niin helppo tehtävä kuin yleensä uskotellaan, ja minä uskon, että, kun uudet kansan pohjakerrokset tämän lain hyväksymisen kautta myös pääsevät asioihin vaikuttamaan ja pääsevät myös kunnan vaikutusvaltaisiin virkoihin, heidänkin äärettömät uudistushalunsa vähitellen talttuvat, lannistuvat, ja siinä alkaa vähitellen tasainen, oikeudenmukainen kehityskausi kunnan elämässä. Minä siis tulen siihen, että, kun ympäri käydään, niin yhteen tullaan, ja että vasta silloin, kun tämän alkuaikaisen mullistuskauden läpi ensin on käyty, kun tämä kehityskausi on tasaantunut, alkaa meidän kunnallistaloudessamme todellinen oikea eteenpäin pyrkivä yhteinen kehityskausi. Siis vastustan lepäämään jättämisehdotusta.

Ed. Arajärvi: Luovun.

Ed. Luopajarvi: En aikunut käyttää puheenvuoroa tässä kysymyksessä, mutta sen jälkeen kun täällä eräs puhuja katsoi asiaksensa lausua, että syyttäköön vasemmisto itseänsä, jos tämä kysymys nyt äänestetään yli vaalien, niin minä en katso voivani tällaista syytöstä hyväksyä. Senvuoksi minä, samalla kun yhdyin siihen, että seuraava istunto otetaan silloin kun ed. Pehkonen täällä on ehdottanut, katson olevan syytä lausua, että kyllä se on sittenkin oikeisto sekä eduskunnassa että yleensä tässä maassa, joka saa syyttää itseänsä siitä, että nyt kymmeniintuhansiin nouseva kansanjoukko on vaatimassa sitä, mikä sen oikeuteen kuuluu (Hyvä! Hyvä!). Se ei riitä, että on ohjelmissa kansanvaltainen ohjelma, pitää

myös ajaa ohjelmavaatimuksia läpi. Silloin ei tarvitse tehdä minkäänlaisia anteeksipyyntöjä siitä, ettei ole tultu sitä aikansa tehdyksi eikä tarvitse olla lähellä se ajatus, että on taivuttu ainoastaan pakosta.

Keskustelu lakiehdotusten lepäämään jättämisestä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Mitä tulee ed. Pehkosen ehdotukseen, jota nyttemmin on kannatettu, ja jossa hän ehdotti, että asia pantaisiin pöydälle istuntoon, joka pidetään puoli tuntia tämän istunnon päättymisen jälkeen, on muistettava että V. J:n mukaan asia on pantava pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon. En katso tässä yhteydessä olevani ed. Pehkosen ehdotuksen johdosta ehdottaa äänestystä, vaan esitän sen aikansa, kuten jo äsken mainitsin. Tämä menettelyni johtuu siitä, että, jos nyt otettaisiin päätettäväksi, milloin seuraava istunto on pidettävä, voitaisiin johtua valtiopäiväjärjestyksen vastaiseen tulokseen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan täysi-istuntoon ja puhemiehen toimenpide, mikäli on kysymys ed. Pehkosen ehdotuksesta, hyväksytään.

2) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta

sisältävä, edustajain Hännisen y. m. tekemä eduskuntaesitys n:o 22, jota on valmistelevasti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 sekä suuren valiokunnan mietinnöissä n:rot 11 ja 11a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiasta keskustella. Sen keskustelun kuluessa on tehtävä kaikki ehdotukset, jotka koskevat itse lakia. Kun keskustelu on päättynyt, tehdään päätös lain hyväksymisestä. Sen jälkeen esitellään suuren valiokunnan mietintöön sisältyvä ponsi, joka koskee lain vahvistamista. Tämän jälkeen esitellään työväenasiainvaliokunnan mietinnössä sivuilla 19 ja 20 olevat kaksi pontta. Hyväksytäänkö tällainen käsittelytapa?

Ehdotettu käsittelytapa hyväksytään.

Kukaan ei halua asiasta puheenvuoroa ja eduskunta päättää hyväksyä lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty. (Jatkuvia kättentaputuksia vasemmalta ja lehtereiltä.)

Puhemies: Työjärjestyksen mukaisesti minun tulee huomauttaa, että meluavia suosion- ja

pahéksumisienosoituksia alkoon eduskunnassa sallittako.

Suuren valiokunnan mietinnössä n:o 11 oleva ponsi, joka koskee lakiehdotuksen vahvistamista, hyväksytään keskustelutta.

Työväenasiainvaliokunnan mietinnössä 19 sivulla oleva ponsi hyväksytään niinikään keskustelutta.

Toinen ponsi, joka löytyy painettuna työväenasiainvaliokunnan mietinnön 20 sivulla, hyväksytään.

Puhemies: Asian kolmas käsittely on päätynyt ja asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepano:

8) Valtiolainan ottamista Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi

koskeva, hallituksen esityksen n:o 14 johdosta valmistettu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13, esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Puhemies: Minä olen ajatellut seuraavaan täysi-istunnon pidettäväksi ensi maanantaina kello 2. Tätä puhemiehelle tehtäväksi kuuluvaa esitystä vastaan on äsken päättyneen keskustelun kuluessa ed. Pehkonen ed. Saalastin y. m. kannattamana ehdottanut, että seuraava istunto pidettäisiin puoli tuntia sen jälkeen, kun tämä istunto on päättynyt. Selostan nyt tämän ed. Pehkosen ehdotuksen ja sallin siitä keskustella.

Keskustelu:

Ed. Airola: Sen eduskunnan päätöksen johdosta, jonka eduskunta äsken teki, katson minä, että seuraava istunto voitaisiin pitää sinä aikana, jonka ed. Pehkonen on ehdottanut.

Ed. Gadolin: Jag för min del kan icke undgå att fatta det som en tolkning, stridande mot L. O:s anda, att utsätta ett plenum, som skall ega rum nästan i omedelbar anslutning till ett föregående plenum. Man kunde lika gärna förklara, att det följande plenum skall börja, när det tidigare avslutats. Jag för min del ber att få understöda talmannens förslag, att nästa plenum skulle hållas om måndag.

Ed. Helenius-Seppälä: Minä tahdon vain merkitä sen, että tällä kertaa tällaista ehdotusta periaatteellisista syistä vastustetaan, jopa selitetään, että se on V. J:stä vastaan. Minun edustajatoimeni aikana on ennenkin sattunut samallaisia tapauksia, ja aivan hiljattainkin tehtiin tällainen ehdotus, ilman että sitä ollenkaan periaatteellisesti vastustettiin. Sen teki toisessa asiassa ed. Airola; se ei kylläkään johtanut tulokseen, mutta sitä ei ollenkaan vastustettu nyt esitetyillä syillä.

Ed. Ståhlberg: Kannatan ed. Pehkosen ehdotusta, jota käsittääkseni valtiopäiväjärjestys ei mitenkään estä.

Ed. Alkio: Minulla oli tarkoitus sanoa aivan samaa kuin ed. Ståhlberg.

Keskustelu seuraavan täysi-istunnon ajasta julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Pehkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla. Eduskunta siis on päättänyt seuraavan istunnon pidettäväksi puoli tuntia sen jälkeen kun tämä täysi-istunto on päättynyt.

Seuraava täysi-istunto siis on tänä iltana k:lo 10.

Istunto päättyy k:lo 9,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.